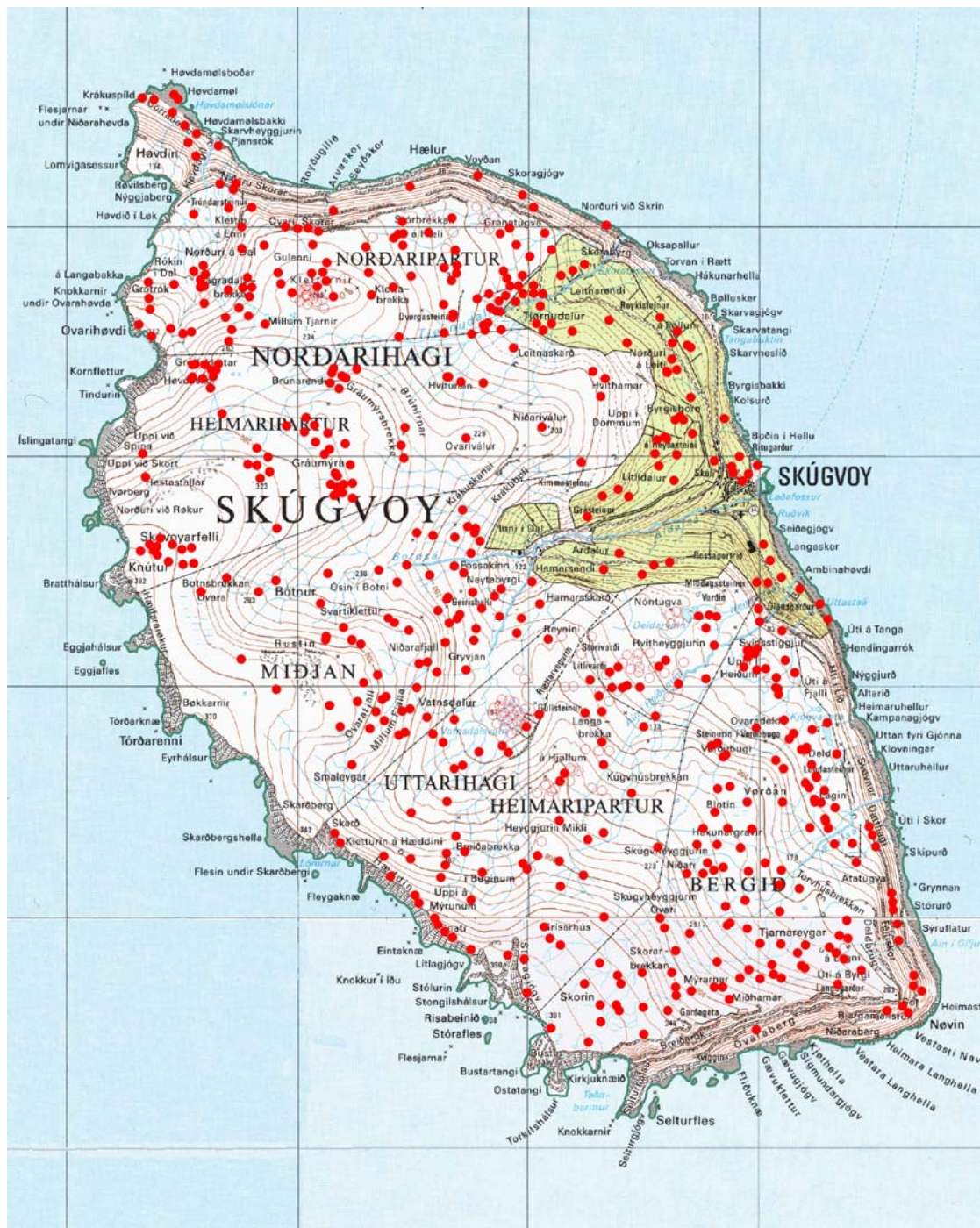

Heiðafuglur í Skúvoy 2010

Bergur Olsen, Havstovan

Summarið 2010 skipaði Fuglakanningarstöðin og Fuglafrøðifelagið fyri eini teljing av heiðafuglinum í Skúvoy, har 13 sjálvboðin fólk luttóku. Teljingin varð stuðlað av Innlendismálaráðnum. Øll fuglapørini eru sett inn á kortið niðanfyri.

Heiðafuglur í Skúvoy 2010

Seinasta summer varð heiðafuglurin í Skúvoy taldur. 12 sjálvboðin fólk tóku lut í teljingini, sum var samskipað av Fuglakanningarstøðini og Fuglafrøðifelagnum.

Higartil hevur Fuglakanningarstøðin bert kannað sjófuglin, sum byggir í bjørgunum, men ein partur av sjófuglinum, t.d. skúgvur, kjógvi, fiskimási og likka byggja reiður inni á oynni. Hesin fuglur er sera lítið kannaður, og tí varð søkt um pening frá Innlendismálaráðnum til at telja hendan fuglin saman við øðrum heiðafugli.

Fuglur, sum eigur í fjøruni og á helluni við sjóvarmálan varð ikki taldur við. Her eigur serliga teisti, men eisini skarvur, æða og annar antarfuglur. Í Høvdanum varð tó gingið oman á Mølina.

Ætlanin var, at fáa fyra fólk at telja heiðafuglin fyri løn í tvær vikur, men tað rakk játtanin tíverri ikki til. Tí varð ein roynd gjørd at fáa fólk at telja fuglin uttan løn. Tey skuldu tó fáa allar útreiðslur afturrindaðar; ferðing, innivist og mat. Teljast skuldi í tvey vikuskifti við 6 fólki hvørja ferð. ”Tilboðið” varð fyrst sent til limirnar í Fuglafrøðifelagnum, har tað eydnaðist at fáa 10 fólk. Seinni eydnaðist at fáa tvey fólk afturat, sum ikki vóru í Fuglafrøðifelagnum.

Framferð

Teljingarnar fóru fram vikuskiftini 18.- 20. juni (Norðaripartur, Uttarihagi og Bergið) og 25.- 27. juni (Heimaripartur í Norðarahaga, Miðjan og Innangarðs). Ein stutt leiðbeining, sum sæst niðanfyri, varð skrivað um, hvussu farast skuldi fram. Hendan leiðbeiningin byggir á teljingarháttin, sum varð nýttur við seinastu teljing í 2001. Tá vórðu fuglapørini prikkad við ymiskum liti inn á kort, so ein sær hvar tey vóru. Kopi av hesum kortum vórðu gjørd til teljingina, sum teljararnir høvdu við út í hagan saman við nýggjum kortum. Ein prikkur, við ávísum liti fyri hvørt fuglaslag, varð so settur í nýggju kortini, so hvørt eitt par varð sætt. Einsamallir fuglar, sum ikki høvdu reiður, vórðu eisini skásettir í summum førum.

Leiðbeining til teljing av heiðafugli í Skúvoy 2010

Teljingarøki

Tað eru 5 hagapartar, sum eru býttir upp við hegni, sum gongur tvørtur um alla oynna, og innangarðs er eisini hegnað fyri seg. Hesi 6 økini verða tald fyri seg, og best er, um tvey fólk telja hvørt øki.

Leiðir har teljararnir skulu ganga

Gingið verður ímillum hegnini nøkulunda eftir hæddarkurvunum á kortinum. Frástøðan ímillum hvørja leið kann vera 100 til 300 m, alt eftir hvussu tættir fuglarnir eru, og hvussu útsýnið er. Um tvey ganga saman, ber til at taka tvær leiðir samstundis.

Teljingarháttur

Tel allar fuglarnar, sum síggjast á leiðini. Skráset teir á kortið, sum síggja út til at vera pør. Nýt somu litir, sum í innsetta kortinum frá 2001.

Tú skalt ikki leita eftir reiðrum í langa tíð, men um tú kemur fram á reiður, tel so egg og ungar.

Teir flestu fuglarnir kunnu teljast, meðan tú gongur við vanligari ferð ígjøgnum økið og skrivur upp so hvørt. Hesir eru t.d. tjaldur, spógvi, lógv, grátítlingur, summargrátítlingur, músabróðir og steinstólpa.

Fuglar, sum byggja saman í bølum, eru lættastir at skráseta, um tú sært inn yvir økið uttan at órógva teir. T.d. um tú situr uppi á einum heyggi við einum góðum kikara ella teleskopi. Hesin háttur kann t.d. brúkast til skúgv, kjógva, likku, fiskimása og ternu.

Mýrisnípa. Skráset fuglar, sum flúgva paringarflúgving.

Æður. Skráset æðureiður og æður við ungum. Tel eisini egg og ungar hjá hvørjum pari.

Starar. Skráset reiður og tel stararnar.

Gráspurvur. Skráset gamlar steggjar og tel gráspurvarnar.

Lummabók

Hvør luttakari fær eina lummabók at skriva ymiskar aðrar viðmerkingar í.

Úrslit

Úrslitini eru skrivað inn á fimm kort (Mynd 1 – 5), har ein prikkur er settur við hvørt reiður ella pláss, har fuglur sá út til at eiga. Kortini eru talgild og viðgjørd í ArcMap forritinum, so til ber at knýta aðrar upplýsingar til hvørt reiðurplássið, t.d. positionina, hæddina har tey eru skrásett og plantuvøksturin á staðnum.

Reiðrini hjá summum fuglum eru ikki skrásett, tí fuglarnir vórðu sæddir í flokki ella uttan fyri øki har teir eiga. Bládúgvurnar vóru t.d. allar sæddar inni í bygdini og innangarðs, men tær eiga í bjørgunum. Fýra ravnar, helst eitt par við tveimum ungum, flugu í Niðaru Skorum, ein hoyrdist í Ovarahøvda og ein fleyg yvir Kjógvavatn. Einar 40 krákur flugu í flokki uppi við Skarð og einstakar vórðu sæddar aðrastaðni á oynni, men onki reiður varð skrásett. Ein flokkur av “grælingum”, o.u. 8 fuglar, sum ikki kundu greinast til slag, varð sæddur við Brúnirnar í Heimaraparti í Norðarahaga. Ein grágrælingur hevði reiður við Klettarnar í Norðaraparti í Norðarahaga, men av tí, at hesin fuglur er so sjáldsamur í Føroyum, er reiðrið ikki víst á nøkrum korti. Tað samlaða talið av pørum, sum eru skrásett, er sett upp í talvu 1.

Skúvoyggjin er helst sunnasta øki í Norðurhøvum, har grágrælingur eigur. Bert hesin eini fuglurin varð sæddur.

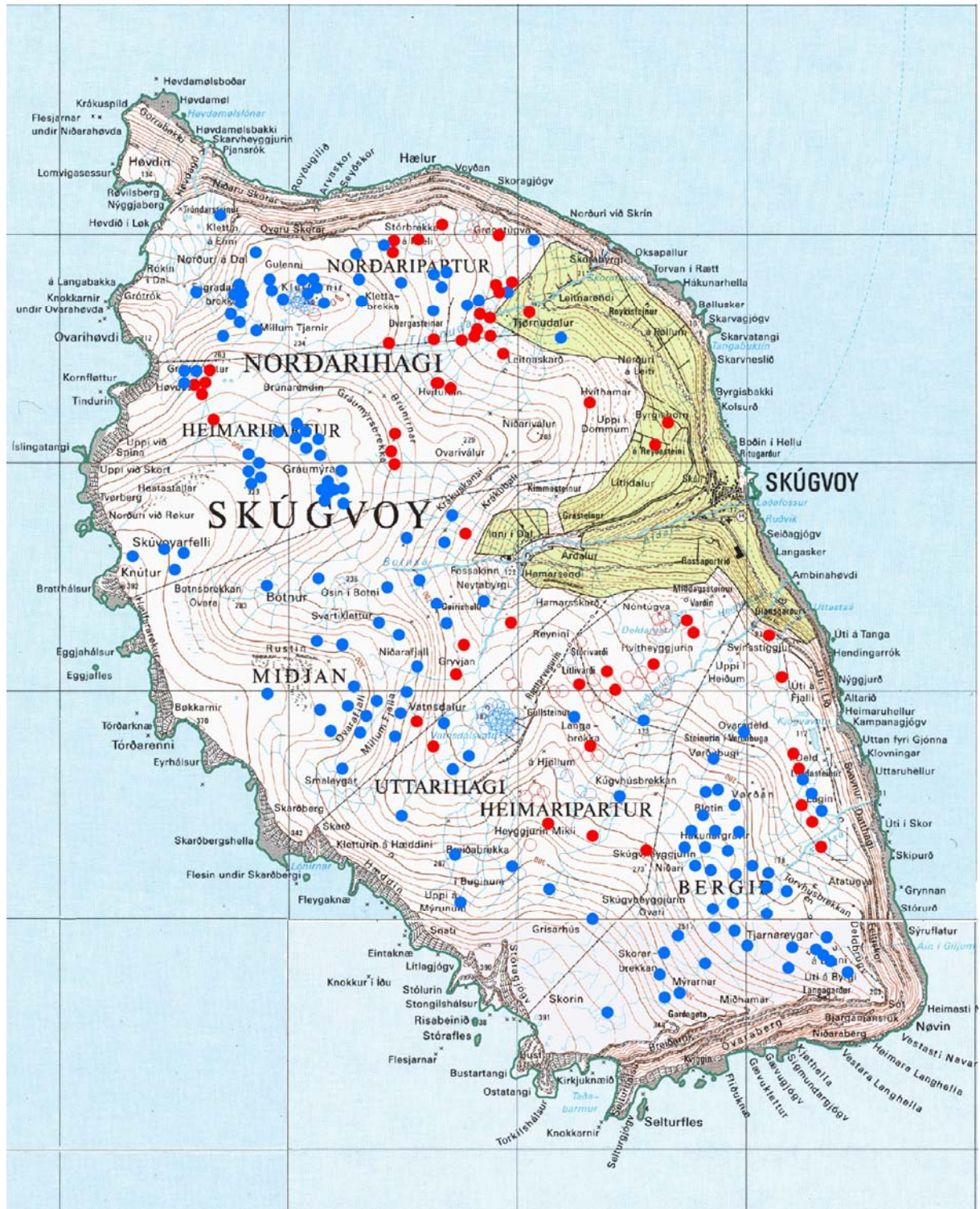
Talva 1. Samlaða talið av fuglapörum, sum varð skrásett summarið 2010. * Talið á bládúgvum, krákum, ravnum og starum er samlaða talið av fuglum, sum vórðu sæddir.

Ár	2010
Tjaldur	78
Lógv	21
Grágrælingur	1
Mýrisnípa	41
Spógvi	12
Kjógvi	55
Skúgvur	145
Likka	4
Fiskimási	16
Svartbakur	5
Bládúgva	7*
Títlingur	5
Grátítlingur	88
Steinstólpa	62
Kráka	40*
Ravnur	6*
Stari	200*

Kjógvin er fækkaður í tali seinastu 10 árin; úr 128 pörum niður í 55 pør.

Mynd 1. Skúgvapør og kjógvar. Teir bláu prikkarnir eru skúgvapør, og teir reyðu eru kjógvar. Sirkularnir eru fuglar, sum ikki reiðrast.

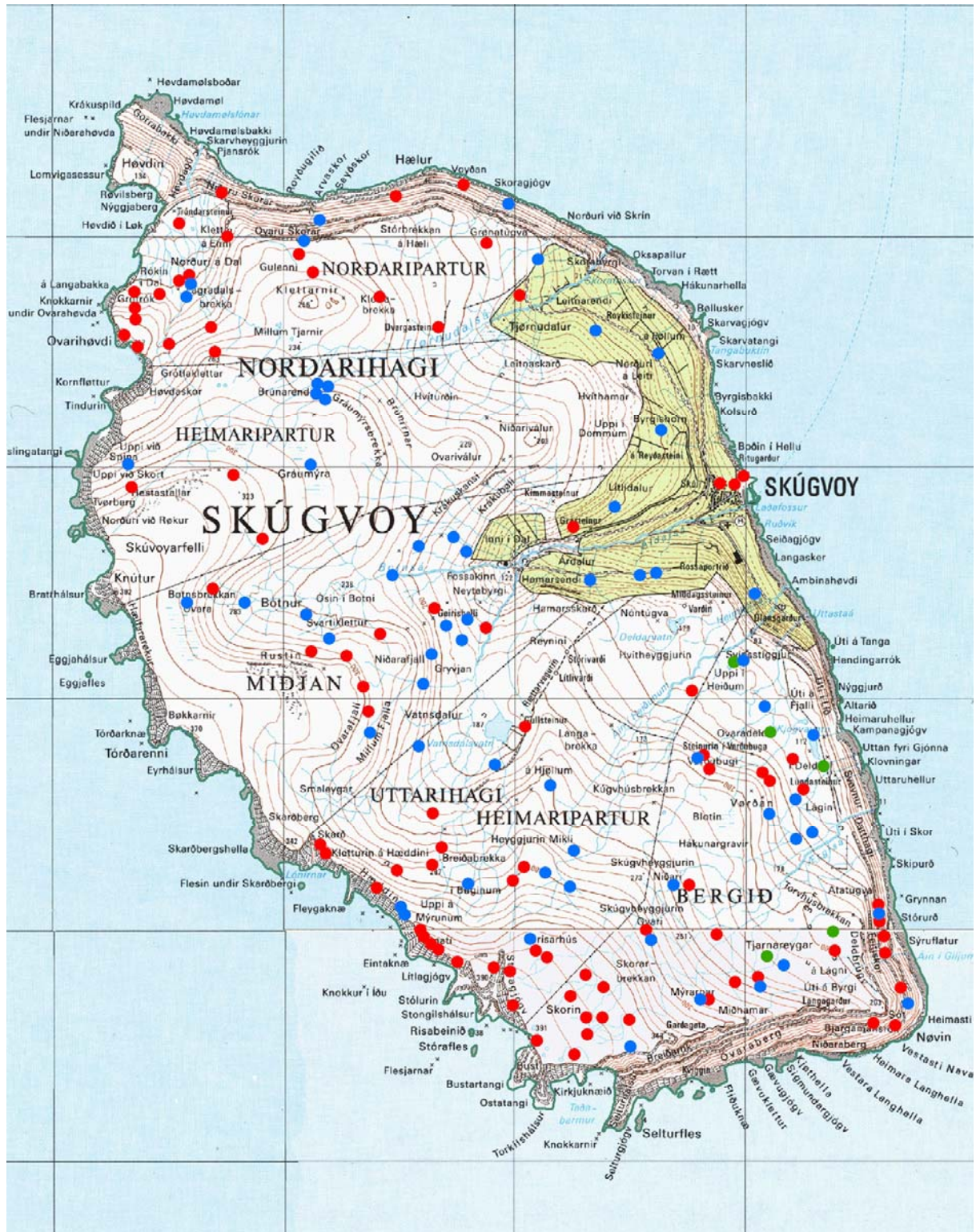
Mynd 3. Tjöldur og spógvar. Teir bláu prikkarnir eru tjöldurspör, og teir reyðu eru spógvapör. Sirklnir eru fuglar, sum ekki reiðrast.

Mynd 4. Lár og mýrisnípur. Teir bláu prikkarnir eru lárar, og teir reyðu eru mýrisnípur.

Mynd 5. Grátítlingar, títingar og steinstólur. Teir reyðu prikkarnir eru grátítlingar, teir grønu eru títingar, og teir bláu eru steinstólur.

Umrøða

Heiðafuglurin í Skúgví er taldur fyra ferðir undan hesari teljingini, og hetta er tað økið í Føroyum, har heiðafuglurin er best kannaður. Fyrstu ferð var í 1961, tá ið Anders Holm Joensen taldi fuglin í Skúvoyinni (Joensen 1963), og tjúgu ár seinni, í 1981, varð skipað fyri eini teljing av øllum fuglinum í Føroyum uttan bjargafuglinum (Bloch 1981, Olsen 2002), í 1992 taldi Eysturoyar Studentaskúli (Højgaard 1995), og í 2001 skrivaði Ivan Olsen serritgerð um fuglin í Skúvoyinni (Olsen 2002). Í talvu 2 eru hesi úrslit samanborin við teljingina í 2010. Talið á pørum av teimum ymsu fuglasløgnum er skrásett, men fyri 1992 eru tølini upprunaliga uppgivin sum einstakir fuglar, og tey eru tí faldað við 0,67, sum í nógvum førum gevur á leið talið á pørum. Hendan umrokningin kann tó ikki nýtast til øll fuglasløg, og tí er talið á músabrøðrum, krákum, starum og gráspurvum ikki umroknað. Meginparturin av teimum nógvu likkunum, sum vórðu sæddar í 1992, vórðu helst sæddar í bygdini og hava ikki verið búfuglar.

Talva 2. Fuglateljingar í Skúvoyinni. 1961 (Joensen 1963), 1981 (D. Bloch í Olsen 2002), 1992 (Højgaard 1995), 2001 (Olsen 2002). Øll tølini eru uppgivin sum pør av teimum ymsu fuglasløgnum uttan tey, sum eru merkt við *. Hesi eru samlaða talið av fuglum, sum sóust.

Ár	1961	1981	1992	2001	2010
Æða		35	22	24	0
Tjaldur	34	115	240	92	78
Svarthálsa		0	1*	0	0
Lógv	33	41	51	58	21
Grágrælingur	5	3	2	4	1
Fjallmurra		1	0	8	0
Mýrisnípa	70	37	36	75	41
Spógvi	41	41	68	35	12
Kjógvi	290	102	121	128	55
Snældukjógvi		0	1*	0	0
Skúgvur	43	23	63	65	145
Skatumási	0	1	0	2	0
Likka	20	9	357*	18	4
Fiskimási	75	7	14	12	16
Svartbakur	15	3	9	8	5
Terna	25	312	68	0	0
Bládúgva	20	3	7	10	7
Viðartítlingur		0	1	0	0
Títlingur		7	20	1	5
Grátítlingur		51	82	117	88
Erla Kongsdóttir		0	11*	0	0
Músabrøðir		6	25	17	0
Steinstólpa		42	47	82	62
Kvørkveggja	0	0	4	2	0
Kráka		4	22*	3	42*
Ravnur	4	2	0	2	6*
Stari		>200	483*	275	200*
Gráspurvur	13	>10	75*	25	0

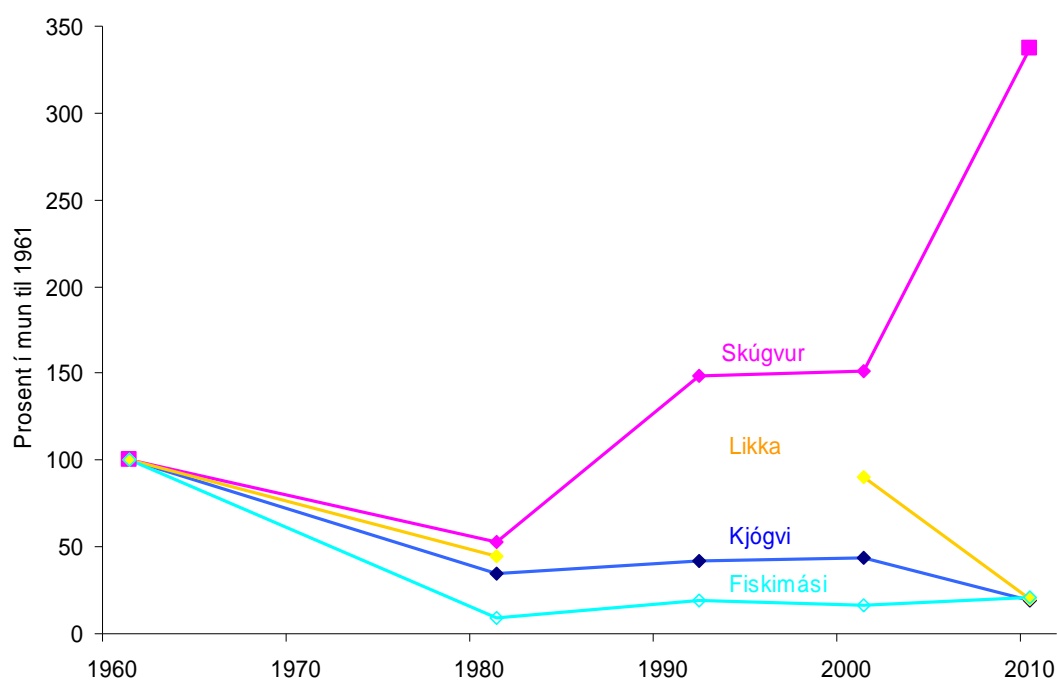
Allar teljingarnar eru farnar fram seinnu helvt av juni, tá ið heiðafuglurin liggur á eggi ella hevur pisu, og tá er lættast at staðfesta pørini. Teljingarhátturin hevur eisini verið á leið tann sami øll árin, hóast teljingin í 2001 er tann mest nágreiniliga. Tað vilja tó

altíð vera óvissur í slíkum teljingum t.d. er munur á, hvussu kønir teljararnir eru at síggja og hoyra mun á titlingi og grátitlingi, og tí mugu tølini fyri hesar fuglar takast við fyrivarni.

Sum tað sæst í talvu 2, so eru nøkur fuglasløg, har færri enn 10 pør hava átt í Skúvoyinni seinastu 30 til 50 árin, og tá er tað rættiliga tilvildarligt, um tey verða sædd undir eini teljing, har bert verður gingið eina ferð ígjøgnum økið. Summir fuglar síggjast heldur ikki, fyrr enn ein er heilt nær teimum, t.d. grágrælingur og fjallmurra, so teir verða undirmettir.

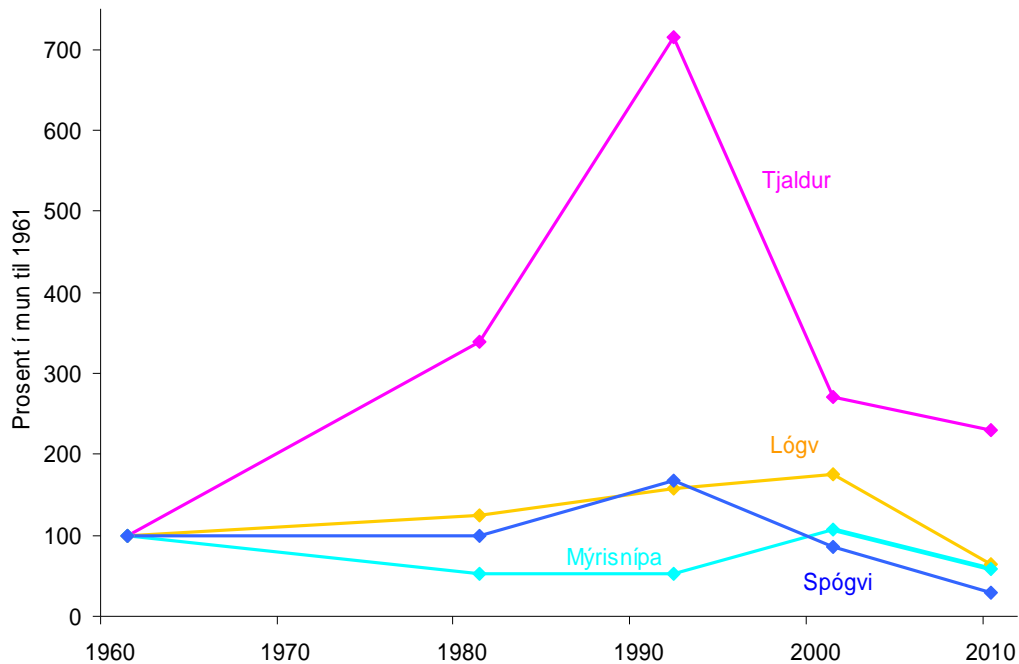
Tølini fyri teir vanligu fuglarnar eru meira álítandi, men tað kann vera torført at meta um, hvørjir eru búfuglar og ikki, og hetta er helst veikasta punktið í teljingini. Tí hevði tað styrkt um teljingina, um allir fuglar vórðu skrásettir á kortið saman við teimum, sum vórðu mettir at vera búfuglapør.

Sum sæst í talvu 2 og mynd 6-8, er ein minking farin fram síðani 1961 í flestu førum og serstakliga seinastu 10 árin. Skúgvastovnurin er tó mentur nógv hesi seinastu árin, og tjaldur, grátitlingur og steinstólpa trívast framvegis væl.

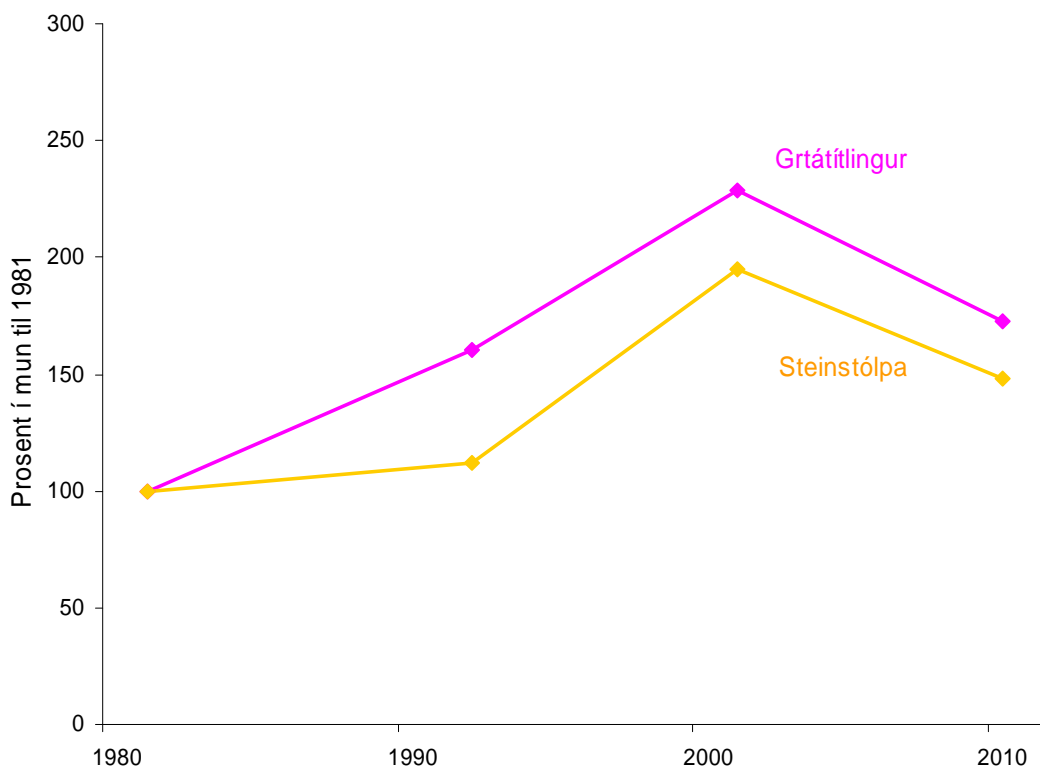

Mynd 6. Tann lutfallsliga broytingin í sjófuglinum í mun til 1961. Ein stór minking hevur verið í øllum stovnunum frá 1961 til 1981, men síðani hava stovnarnir verið meira støðugir burtursæð frá einum stórum vøkstri í skúgvastovninum. Seinastu 10 árin er talið av likkum og kjógvum minkað nógv. Likkurnar, sum vórðu taldar í 1992, eru ikki tiknar við her, tí óvist er, hvussu nógv pør vóru.

Mynd 7. Tann lutfallsliga broytingin í vaðfuglinum í mun til 1961. Talið á tjøldrum er vaksið nógv ímillum 1961 og 1992, og síðani er tað minkað aftur, men tjøldrini eru framvegis tvær ferðir so nógv sum í 1961. Hinir vaðfuglarnir; lógv, mýrisnípa og spógvi, hava verið á nøkumlunda sama støði frá 1961 til 2001, men seinastu 10 árin er talið minkað nógv.

Mynd 8. Tann lutfallsliga broytingin í smáfuglinum í mun til 1981. Talið av grátítlingi og steinstólpu vaks ímillum 1981 og 2001, men er minkað eitt sindur aftur seinastu 10 árin.

Í hesi teljing varð bert hugt eftir fugli, sum var á landi, meðan t.d. æður, sum lógu á sjónum, eisini vórðu taldar við í 1992 og 2001. Hesi tølini kunnu tí ikki samanberast beinleiðis, men tað, at als ongin æða var sædd í haganum, bendir á eina minking. Somuleiðis sær talið á gráspurvum og músabrøðrum eisini út til at vera minkað, men hesir stovnar kunnu sveiggja nógv í tali frá einum ári til annað. Jóannes Mikkelsen, sum býr í Skúvoy, metir tó ikki, at hesir stovnar eru minkaðir seinastu árin, og bæði kvørkveggjur, músabrøður og gráspurvar eru framvegis í oynni í vetur (2010/2011).

Nógv tjöldur eru í Skúvoy, men stór sveiggj hava verið í stovninum seinastu 50 árin.

Ein partur av heiðafuglinum er sjófuglur; kjógvi, skúgvur, likka, fiskimási og svartbakur, og teir eru tengdir at, hvussu nógv føði er í sjónum. Skúgvur og svartbakur taka tó eisini pisur og vaksnan fugl og kunnu tí klára seg, sjálvt um lítið av føði er í sjónum. Hin heiðafuglurin, sum mest livir av maðkum og skordýrum, nýtist ikki at sveiggja í tali, sum sjófuglurin. Men har er kanska eitt ávíst samband kortini, tí veðurlagið hevur stóra ávirkan á plantur og djór bæði á landi og sjógvi.

Hóast vit ikki hava tøl fyri, hvussu nógvur heiðafuglur var “fyrr í tíðini”, so tykist tað, at heiðafuglurin eisini var sera nógvur, samstundis sum sjófuglurin var upp á sítt besta í seinastu øld; í 1940 og 1950 árunum. Hesi seinastu 8 árin hava verið sera vánalig fyri bjaragafuglin; lomvigan. lundan og rituna (Olsen 2011), samstundis sum heiðafuglurin er minkaður í tali. Tí er ikki óhugsandi, at broytingar í veðurlagnum, sum eru vánaligar fyri sjófuglin, eisini fyri ein part eru vánaligar fyri heiðafuglin; bæði tann sum finnur sær føði á sjónum og tann, sum finnur sína føði á landi. Fyri betur at skilja hetta, er neyðugt við kanningum, sum vísa gongdina í stovnunum ár um ár og helst eisini, hvussu nógvur pisur koma undan.

Tøkk

Allir teljararnir verða takkaðir fyri arbeiðið. Teir vóru: Andrea Midjord, Sólveig Sørensen (Norðarihagi, Norðaripartur), Dinna Poulsen, Kristin Poulsen (Norðarihagi, Heimaripartur), Maria Róin, Ditlev Róin (Miðjan), Svenn Justinussen, William Simonsen (Uttarihagi, Heimaripartur), Jákup Durhuus, Silas Olofson (Bergið), Diana Thomsen og Petur Thomsen (Innangarðs). Eisini tøkk til Silas Olofson fyri at hava lisið handritið og til Janus Hansen fyri at hjálpa til við at gera kortini. Teljingin varð stuðlað av Innlendismálaráðnum.

Bókmentir.

- Bloch, D. 1981. Fugletælling på Færøerne sommeren 1981 - foreløbig rapport – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 75: 1-6.
- Højgaard, D.P. 1995. Fuglakanningar í Skúvoy. Frágreiðing frá Føroya Fuglafrøðifelag 9: 25-27.
- Joensen, A.H. 1963. Ynglefuglene på Skúvoy, Færøerne, deres udbredelse og antal. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 57: 1-19.
- Olsen, I. 2002. Optælling af fuglene på Skúvoy. Antal, bestandsudvikling og habitatvalg af ynglefugle på en færøsk ø. Specialerapport, Københavns Universitet. 108 s.
- Olsen, B. 2011. Bjargafuglur í Skúvoy 2010. Frágreiðing til Innlendismálaráðið. 6 s.